

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Hoogwatergeul Veessen–Wapenveld

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 november 2012 / rapportnummer 2190–96

1. Oordeel over het MER

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland zijn initiatiefnemer voor de realisatie van een hoogwatergeul langs de IJssel tussen Veessen en Wapenveld. Deze geul wordt gerealiseerd in het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. De hoofddoelstellingen van het voornemen zijn verbetering van de hoogwaterveiligheid en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Voor de realisatie van de hoogwatergeul en de daarmee samenhangende ontwikkelingen wordt een rijksinpassingsplan vastgesteld door de Minister van Infrastructuur en Milieu en dienen onder andere vergunningen te worden verleend door Provinciale Staten in het kader van de Ontgrondingenwet en de Natuurbeschermingswet 1998. Ten behoeve van de besluitvorming wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie is van oordeel dat het MER **de essentiële informatie bevat om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen** in de besluitvorming.

Het MER en achtergronddocumenten² geven een goed inzicht in de alternatieven die gedurende de verschillende fasen van het ontwerp- en besluitvormingsproces zijn overwogen en de effecten daarvan. De verschillende stappen die daarbij gezet zijn, zijn hierdoor transparant en de belangrijkste keuzes zijn over het algemeen goed onderbouwd. De achtergronden van sommige keuzes zijn moeilijk navolgbaar. Zo zijn de overwegingen om te kiezen voor een bepaalde inundatiefrequentie en in- en uitlaatconstructie weinig inzichtelijk. Deze keuzes zijn wel mede bepalend voor een aantal milieueffecten. Ook de overwegingen bij de keuze tussen het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief zijn niet duidelijk. Het verdient aanbeveling om bij de besluitvorming over het rijksinpassingsplan de achtergronden van de belangrijkste keuzes die geleid hebben tot het Projectontwerp kort samen te vatten.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie toegelicht. In hoofdstuk 3 worden enkele aandachtspunten voor het vervolg gegeven.

---

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies, zie ook www.commissiemer.nl.

² Naast het MER heeft de Commissie ook een aantal belangrijke achtergronddocumenten bij de toetsing betrokken, waaronder de Passende beoordeling. Zie verder Bijlage 1.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Voornemen en alternatieven

Uit het MER blijkt dat het projectontwerp dat de basis vormt voor de te nemen besluiten gefaseerd tot stand is gekomen. Uit vier alternatieven (A, B, C en Maquette) is – mede op basis van de effectbeoordeling – reeds in 2010 een keuze gemaakt voor een voorkeursalternatief (VKA) en een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA), waarvoor alternatief C als basis heeft gediend. Het VKA is vervolgens verder geoptimaliseerd tot het uiteindelijke *projectontwerp*. Het gevolgde proces om tot het projectontwerp voor de hoogwatergeul te komen is leidend in de structuur van het MER. De Commissie onderschrijft het belang van het in beeld brengen van dit proces, zeker omdat over tussentijdse keuzes nog geen formele besluitvorming heeft plaatsgevonden. De beschrijving van de alternatieven en hun verschillen is hoofdzakelijk tekstueel en kwalitatief. Het gevolg hiervan is dat relevante informatie voor bestuurders en insprekers soms lastig terug te vinden is en sommige keuzes niet eenvoudig te volgen zijn:

- In het MER ontbreken lengte- en dwarsprofielen van de hoogwatergeul met relevante niveaus van maaiveld, waterstanden bij instroom en MHW (Maatgevend HoogWater) en illustraties van het ontwerp van de inlaat en uitlaat. Het is daardoor niet eenvoudig om een goed beeld te krijgen van het voornemen.
- De alternatieven verschillen niet alleen in vormgeving en inrichting van de hoogwatergeul maar ook in inundatiefrequentie, waardoor het lijkt alsof deze met elkaar samenhangen. De inundatiefrequentie staat echter los van de eigenschappen van de geul en is afhankelijk van de kenmerken van de in- en uitlaat. Bij elk alternatief is dus in principe elke inundatiefrequentie mogelijk. Door de gekozen aanpak lopen voor- en nadelen van de kenmerken van de geul en van de inundatiefrequentie (c.q. de kenmerken van de in- en uitlaat) door elkaar.
- De keuze tussen het VKA en het MMA is op basis van het MER niet goed navolgbaar. Uit het MER blijkt dat het MMA op alle punten gelijk of beter scoort dan het VKA en bovendien goedkoper is. Het bevoegd gezag heeft de Commissie laten weten dat andere factoren, zoals draagvlak, uitvoerbaarheid en robuustheid een rol hebben gespeeld bij de bestuurlijke keuze om het VKA als uitgangspunt te nemen voor de verdere optimalisatie van het projectontwerp.

De Commissie beschouwt deze punten niet als essentieel voor de besluitvorming, omdat de milieueffecten van de alternatieven en varianten goed uit het MER te herleiden zijn. Het milieubelang kan daarmee volwaardig worden meegewogen in de te nemen besluiten.

2.2 Doelbereik en milieueffecten

2.2.1 Algemeen

De effectbeschrijving en -beoordeling in het MER is overzichtelijk en over het algemeen voldoende onderbouwd. Waar nodig geven de achtergrondrapportages een verdere verdieping van deze onderbouwing. De Commissie plaatst hierbij enkele kanttekeningen:

- De doelstelling ten aanzien van hoogwaterveiligheid wordt in het MER zelf niet onderbouwd. Hiervoor wordt verwezen naar de opgave die voortkomt uit de PKB Ruimte voor de Rivier. Voor een compleet beeld van nut en noodzaak van de ingrepen en de bandbreedte aan mogelijke oplossingen is het daarom nodig de inhoud van de PKB te kennen.
- De doelstelling “verbetering van de ruimtelijke kwaliteit” is uitgewerkt in acht kenmerken (op basis van de Nota ruimtelijke kwaliteit Veessen-Wapenveld). De alternatieven A, B, C en Maquette zijn niet aan deze kenmerken getoetst, waardoor niet duidelijk is welke rol de doelstelling ruimtelijke kwaliteit heeft gespeeld in de afweging tussen de alternatieven. Het VKA, MMA en projectontwerp zijn wel aan deze kenmerken getoetst.
- De exacte ligging van de weteringen en de cultuurhistorische waarde ervan is niet geheel duidelijk. Daardoor zijn de gevolgen van het voornemen voor de cultuurhistorische waarden niet inzichtelijk.

De Commissie beschouwt deze kanttekeningen niet als essentiële tekortkomingen, omdat deze geen wezenlijke invloed hebben op de vergelijking van alternatieven en omdat de verdere besluitvorming voldoende ruimte biedt om met deze punten rekening te houden.

2.2.2 Passende beoordeling

De Passende beoordeling (waarin ook wordt ingegaan op Beschermden natuurmonumenten) is van goede kwaliteit en maakt gebruik van recente kennis en inzichten. Er wordt systematisch inzicht geboden in de systeemkenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van de beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden Uiterwaarden IJssel en Veluwe en de kenmerken van de Beschermden Natuurmonumenten IJsseluiterwaarden en Buitenplaats Vosbergen). De referentiesituatie en de gevolgen van het voornemen (volgens het projectontwerp) afzonderlijk en in cumulatie met andere ontwikkelingen zijn helder en correct in beeld gebracht.

Op pagina 51 wordt ingegaan op de gevolgen van agrarische bedrijfsverplaatsingen voor stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. Binnen het Natura 2000-gebied Veluwe is sprake van een overbelaste situatie, waardoor elke toename van de depositie tot aantasting van natuurlijke kenmerken kan leiden. Ten aanzien van de mogelijke gevolgen van de bedrijfsverplaatsingen baseert de Commissie zich op de informatie in bijlage 19 (ammoniak) bij de toelichting op het Rijksinpassingsplan, waarin wordt aangegeven dat er per saldo sprake is van een afname van depositie van stikstof op alle hiervoor gevoelige habitattypen. Ervan uitgaande dat deze informatie nog actueel is acht de Commissie de gevolgen van bedrijfsverplaatsingen correct beschreven.

3. Aandachtspunten voor het vervolg

De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

Onderbouwing van (tussentijdse) keuzes en effectbeoordeling

In § 2.1 en 2.2 van dit advies plaatste de Commissie enkele kanttekeningen bij de beschrijving van het ontwerpproces, de argumentatie voor de daarin gemaakte afwegingen en de effectbeoordeling.

- Naar aanleiding daarvan adviseert de Commissie om bij de besluitvorming over het rijksinpassingsplan:
  - de achtergronden van de belangrijkste keuzes die geleid hebben tot het Projectontwerp kort samen te vatten;
  - nader in te gaan op de exacte ligging van de weteringen en op de mogelijkheden om de cultuurhistorische waarden daarvan veilig te stellen.

Mitigerende/compenserende maatregelen

De Commissie verwacht dat de in de Passende beoordeling (ten behoeve van leefgebied van de Kwartelkoning) en Natuurtoets (ten behoeve van weidevogel- en ganzenfoerageergebied) voorgestelde mitigerende/compenserende maatregelen voldoende effectief zijn om de kwetsbare natuurwaarden waaronder weidevogels in het plangebied op peil te houden. Omdat de *oppervlakte* feitelijk weidevogelgebied na de compensatie per saldo ongeveer gelijk blijft is voor het gewenste behoud van de weidevogelpopulatie van belang dat de *kwaliteit* van het leefgebied ten minste op peil blijft. In de praktijk betekent dit dat het agrarische beheer niet intensiever is dan in de huidige situatie. Daarnaast behoeven de nadelige gevolgen van de aanleg verdere uitwerking. De Natuurtoets geeft hiervoor op pag. 139–140 al een goede aanzet³.

- De Commissie adviseert door middel van monitoring te volgen of de natuurwaarden zich voldoende herstellen/ontwikkelen, en agrarisch beheer en peilbeheer eventueel als instrument in te zetten om ongewenste ontwikkelingen bij te sturen.

---

³ Zie voor sleutelfactoren weidevogelbeheer de zienswijzen van de agrarische natuurvereniging Veluwe en IJsselzoom, Limosa limosa B.V. en Stichting Vrienden van het Boerenland. In deze zienswijzen wordt bovendien gewezen op risico's op kwaliteitsvermindering in de aanlegfase (bouwweg).

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (Programmadirectie Ruimte voor de Rivier) en Waterschap Veluwe

Bevoegd gezag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Besluit: vaststellen van een rijksinpassingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C16.1, D3.2, D9
plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C16.1, D3.2, D9;
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Aanleg van een hoogwatergeul langs de IJssel ten behoeve van waterstandsaling en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 27 november 2008
aanvraag richtlijnenadvies: 2 december 2008
ter inzage legging startnotitie: 27 november 2008 t/m 7 januari 2009
richtlijnenadvies uitgebracht: 27 januari 2009
kennisgeving MER: 4 september 2012
ter inzage legging MER: 6 september tot en met 17 oktober 2012
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 31 augustus 2012
toetsingsadvies uitgebracht: 20 november 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Mr. F.W.R. Evers (voorzitter)
Ir. C. van der Giessen
Ir. D.L.J. Heikens
Drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)
Ing. R.L. Vogel
Ir. R.F. de Vries

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen,

vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- MER Hoogwatergeul Veessen–Wapenveld Toelichting Rijksinpassingsplan, Arcadis, 27 juni 2012;
- Passende Beoordeling Hoogwatergeul Veessen–Wapenveld, Arcadis, 26 juni 2012;
- Veessen–Wapenveld, Natuurtoets SNIP 4, 26 juni 2012;
- Hoogwatergeul Veessen–Wapenveld, Toelichting Rijksinpassingsplan, 17 juli 2012;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 7, Hoogwaterplan;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 10, Hydrologie;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 11, Rivierkunde;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 13, Dijkontwerp;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 16 Beheer- en Onderhoudsplan;
- Toelichting Rijksinpassingsplan, bijlage 19 Ammoniak;
- Ontwerpbesluit voor het verlenen van de Ontheffing Flora- en faunawet, 17 augustus 2012;
- Ontwerpbesluit voor het verlenen van de vergunning Natuurbeschermingswet 1998 door EL&I, 16 augustus 2012;
- Ontwerpbesluit voor het verlenen van de vergunning Natuurbeschermingswet 1998 door GS van Gelderland, 10 juli 2012.

De Commissie heeft kennis genomen van 65 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 22 oktober 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Hoogwatergeul Veessen–Wapenveld

ISBN: 978-90-421-3611-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

